

воно не повинно давати своїм опонентам шанс збиватися з обраного шляху та нав'язувати собі чужі цінності, які вичерпалися та знецінилися.

Те, що робиться зараз в Львівській архітектурі загалом, має, на наш погляд, значну художню вартість та цивілізаційну перспективу. Львів пробуджується!

УДК 711

О.І. Ремешило-Рибчинська

Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра дизайну та основ архітектури

РЕВАЛОРИЗАЦІЯ АРХІТЕКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ОБРАЗУ РЕЗИДЕНЦІЙ В ПІДГІРЦЯХ В ІСТОРИЧНО СФОРМОВАНОМУ ЛАНДШАФТІ ВОРОНЯКІВ

© Ремешило-Рибчинська О.І., 2006

У зв'язку з активізацією на державному рівні робіт із “збереження та використання комплексу “Підгорецький замок” автор акцентує увагу на необхідності проведення не тільки реставрації окремих пам'яток житлового й громадського, але й господарського і виробничого призначення. При цьому для піднесення соціально-економічного та культурного рівня на селі важливо відтворити адекватні історичному призначенню просторового наповнення резиденцій функцій. Пропонується створення Західного регіонального координаційного центру ревалоризації історично сформованого ландшафту та соціально-економічного розвитку території.

Постановка проблеми: ревалоризація резиденцій XVII–XVIII століть передбачає комплексне відновлення не тільки образу, але й функцій всіх архітектурних об'єктів культурної спадщини в історично сформованому ландшафті.

Мета статті – загострити увагу на специфіці ведення робіт з ревалоризації архітектурно-функціонального образу резиденцій в Підгірцях в історично сформованому ландшафті гір Вороняки під час розроблення за Дорученням Президента України Програми збереження і використання комплексу “Підгорецький замок”.

Основна частина. Новий виток розвитку історичних підгорецько-пліснеських територій стає можливим завдяки останньому Дорученню Президента України [1] та розпорядженню Прем'єр-Міністра України [2] щодо розроблення Програми збереження і використання комплексу “Підгорецький замок”. Перед фахівцями постають серйозні завдання, що вимагають науково обгрунтованих рекомендацій, розширення досліджень та продовження пошукових робіт, розпочатих вітчизняними та закордонними спеціалістами XIX–XX століть [3].

Понад двадцятилітній досвід опрацювання автором теми дослідження пам'яток підгорецько-пліснеської культурної спадщини, архітектурно-мистецького наповнення території, специфіка буденного життя в селі Підгірці, привели до усвідомлення необхідності системного міждисциплінарного підходу для розроблення вищеназваної Програми. Притому, важливо усвідомити ряд особливостей, що виникають з теорії та історії європейської архітектури щодо специфіки формування архітектури резиденцій заможних магнатів.

I.

Резиденції (поряд з залишками замків, так званими замчищами, фортифікаційними спорудами), за Концепцією Державної програми збереження та використання замків на 2006–2011 рр. [4], є невід'ємною частиною культурної спадщини України і відіграють композиційну роль у структурі історичних населених місць.

Комплекс “Підгорецький замок” – це унікальний в нашій державі збережений приклад позаміської магнатської резиденції XVII–XVIII століть, прообразом якого були кращі зразки італійських та французьких теоретичних розробок та практичних втілень: Себастьяно Серліо, Скамоцці, С. де Бросса і Ж. Лемерсьє, Ф. Мансара.

Характерною рисою позаміських резиденцій XVII–XVIII століть було поєднання відпочинкових, репрезентативних функцій з адміністративними та господарськими. Історично для кожного з таких територіальних утворень розробляли концепцію ідеологічного, функціонального та культурологічного спрямування. В архітектурних образах і функціях таких споруд, які формували архітектурне середовище з відповідним просторовим наповненням в спеціально обраних для цього природних ландшафтах, було відображено мудрість і силу власника, його смаки, уміння цінувати красу, а також бажання задовольняти потреби і забезпечувати зростання власного добробуту та його мешканців. Часто резиденція в місцевостях, віддалених від великих міст, виконувала роль культурних центрів, які сприяли соціально-економічному, просвітницькому та духовному розвитку населення. Тепер існування таких об’єктів є демонстрацією рівня цивілізаційних процесів на території України близько 400 років тому.

Резиденції як садиби, створені в репрезентативному характері, поєднували в собі споруди житлового, культурно-освітнього і господарського призначення: замок чи палац з розкішним садом, інтерпретовані як земний рай; сакральні споруди, приміщення та простори для відпочинку та розваг – перші музейні та театральні зали, павільйони, альтани, терми, оранжереї, звіринці; господарська забудова, що виконувала функції допоміжні і помічні при кожній резиденції: стайні, возовні, в’їжджальні. Незважаючи на те, що такі резиденції в стилі “вілла урбана”, які ще називали “praetorium -праеторіум” [5], на зразок італійських, пишно оздоблювали, оточували садами і зводили тільки у мальовничій місцевості, – вони все ж таки виконували функції фільварку. Більшість з них самоутримувались або й приносили прибутки власнику. Недаремно ж серед шляхти користуються популярністю “Пісні” Горация та “Георгіка” Вергілія, які були поетичною похвалою життя на селі і праці в полі [6]. Так, Вацлав Жевуский, власник підгорецької резиденції з 1729 до 1767 рр. [7], не тільки започаткував там музей пам’яток, бібліотеку і родинний архів, але й серйозно вивчав і перекладав твори класиків. Свої захоплення філософією Горация магнат зафіксував на фрагментах русту зовнішньої оздобы палацу. На одному з них напис «*Ille terrarum mihi praeter omnes angulus ridet. Horacij*», на другому «*...purae rivus aquae silvaeque ingerum paucorum et segetis certa figesmeae fulgentem imperio fortis africae fallit sorte beatior*” [8]. В написах говориться про плинність життя і про те, як солодко втішатися плодами і урожаєм з власної землі...

Отже, комплекс «Підгорецький замок» з резиденцією, – це архітектурні ансамблі житлового, громадського і господарського призначення, кладовища, сади і парки зі своїм архітектурно-мистецьким наповненням, які мали відповідні до мистецьких стилів епохи архітектурні образи і визначені соціально-економічними та політичними умовами функції. На сучасному етапі соціально-економічного відродження території загалом можна говорити про відновлення архітектурного образу пам’яток історичних споруд і про відтворення їх історично сформованих функцій або надавати їм призначення, максимально наближені до традиційних. Саме тому ми застосовуємо термін **«архітектурно-функціональний образ резиденції»**.

II.

У рукотворних образах архітектурного літопису с. Підгірці в історичного сформованому ландшафті на горбогірному пасмі Вороняки, на півночі Подільської височини зафіксовано тисячолітню історію краю. Як зазначалося вище, культурну спадщину на території села представлено:

А. Пам’ятками археології VII–XII ст. стародавнього городища Пліснесько – залишки давніх поселень, укріплень, кургани, давні місця поховання, інше.

Б. Пам’ятками містобудування та архітектури, ландшафту. Це забудова території замкового комплексу, де домінує замок магната XVII століття, побудований на фортифікаціях в стилі “palazzo im fortezza” і розбудований в XVIII столітті; костел XVIII століття; дерев’яна церква XVIII століття

з кладовищем XIX–XX століть з цікавими зразками монументального та декоративно-прикладного мистецтва; Гетьманський заїзд- господарська споруда XVIII століття, садово-паркові композиції з малими архітектурними формами XVIII–XIX століть. Мальовничий діючий комплекс монастиря, закладений в XII столітті з церквою XVIII століття на Пліснеську та пам'ятки промисловості у вигляді старої цегельні XVIII–поч. XX століть та частково збереженої в основних рисах броварні XVIII – поч. XX свідчать про активізацію економічних процесів місцевості [9]. Чекають на дослідження території, пов'язані з історичними описами про неперевершені принади звіринця, а також оранжереї цитрусових та інжиру (фігарні), винарні, пасіки, призабуті художні ремесла з оброблення льону та дерева. Неповторні панорами та силуети, виразний природний ландшафт з пам'ятками природи – більш ніж 300-літніми липами, видові осі, зразки меморіального мистецтва, а також пам'ятки історії додають місцевості ще більшої принаданості.

Усі вищеперелічені пам'ятки, що продовжували історію освоєння ландшафту гір Вороняків від часів існування там Стародавнього городища Пліснесько у VI – XII ст., а потім однієї з найвідоміших магнатських резиденцій XVII – XVIII століть аж до наших днів, свідчать про поступальний прогресивний розвиток цивілізаційних процесів на цій території. Це дає підставу стверджувати про існування “історично сформованого ландшафту” і вимагає ведення робіт з ревалоризації не тільки образних, але й функціональних призначень містобудівного утворення.

Не випадково нами пропонується висвітлення теми резиденцій XVII – XVIII століть через призму архітектурно-функціонального образу в історично сформованому ландшафті. З одного боку, етимологічно, термін “архітектурний образ” тяжіє до наочності, наводить на думку про зовнішній вигляд об'єкта. Проте архітектурно-функціональний образ – це не просто зовнішній вигляд, чи, як пише Потебня, розвиваючи думки Гердера і Гумбольдтома, внутрішня форма, символ, а це – особливий аспект життя, і його характеристики неодмінно притаманне багатство життєвої цілісності. Отже, архітектурно-функціональний образ – це є правдиве вираження специфіки життя засобами архітектури. З іншого боку – повне існування архітектурного образу полягає в органічній єдності таких чотирьох етапів його становлення: 1 – формування архітектурного задуму; 2 – реалізація такого задуму мовою і за законами архітектури до повного завершення твору; 3 – існування завершеного архітектурного твору, який потенціально існує в часі і просторі відносно людей, які його сприймають; 4 – художнє сприйняття, в якому не тільки репродукується творчий процес, але й здійснюється індивідуальне та історичне переосмислення об'єктивної цінності архітектурного образу, з повторним використанням не тільки його ідеальної, але й матеріальної суті. І якщо архітектурний образ резиденцій XVII – XVIII століть зафіксовано в творах образотворчого мистецтва, художній літературі, поезії, мемуарах, музичних творах, тобто відображає культуру і мистецькі тенденції епохи, устремління і смаки власників, часто є композиційним центром прекрасних пейзажів із зафіксованими історично сформованими ландшафтами, то документи та картографічні матеріали, описи свідчать про його (архітектурного образу резиденцій зі всіма об'єктами його просторового наповнення) участь у функціональному забезпеченні соціально-економічного устрою територій.

Тобто, **історично сформований ландшафт резиденції** в Підгірцях вимагає сьогодні відновлення не тільки образного, але й функціонального заради виходу із демографічного та соціально-економічного колапсу та культурного занепаду сільських територій.

III.

Процес ревалоризації [10] архітектурно-функціонального образу резиденції в Підгірцях в історично сформованому ландшафті має на меті:

1) контроль за тим, щоби реставраційні (відновлювальні) роботи не завдали естетичних пошкоджень кожній із перелічених вище пам'яток, не призвели до непоправних втрат її справжньої матеріальної структури і тим самим не знищили та не спотворили історико-культурну цінність давніх споруд;

2) розгляд кожної пам'ятки разом з оточенням, тому необхідно вживати відповідних заходів для відновлення історичного середовища; це стосуються збереження історичної забудови села

Підгірці не тільки у межах новоствореного комплексу “музей-заповідник Підгорецький замок”, але й цінної забудови на території сел Верхні і Нижні Підгірці, стародавнього городища і монастиря на хуторі Пліснесько, а також ландшафтів, тобто пам’яток містобудування;

3) визначення естетичної значущості та функціональної ролі кожного окремо взятого об’єкта, виявлення його історико-культурної цінності переважно реставраційними засобами та шляхом максимального збереження автентичної матеріальної субстанції просторової композиції утворення;

4) визначення особливостей просторової структури комплексів, збереження та розвиток архітектурно-художніх образів історично складених поселень, а це означає регенерацію історичної забудови заповідних територій.

Тому в процесі реконструкції, регенерації та ревалоризації архітектурно-функціонального образу резиденції в історично сформованому ландшафті гір Вороняки, як і забудови села Підгірці, формуванні нового будівництва поза межами заповідних територій, в системі історичних містобудівних утворень важливо забезпечити не тільки фізичну охоронність окремо взятих пам’яток, але й композиційними засобами творчого характеру виявити їхню містобудівну значимість. А поряд із виявленням історико-культурної цінності кожного з об’єктів, що становлять архітектурно-функціональне наповнення культурної спадщини села, збереженням їхньої автентичності, поверненням принадності і естетичної значущості, необхідно передбачити умови повернення цим спорудам їхньої історичної, або відповідної їй, функціональної ролі.

IV.

Найпридатнішою для захисту національної культури від негативних глобалізаційних впливів вважають французьку модель, за якою передбачено повний контроль держави за виділенням та розподілом коштів на розвиток культури [11]. Проте в Україні більшу частину замків через незадовільний технічний стан не використовують. Державних коштів на їхні ремонт та реставрацію недостатньо, а питання залучення недержавних інвестицій до цього часу не вирішено. Неврегульованим залишається і питання права власності на деякі об’єкти. Відсутній механізм взаємодії державних і недержавних структур під час проведення необхідних пам’яткоохоронних заходів.

Тому пропонуємо застосовувати на кожному з етапів ведення робіт з ревалоризації окремих способів подолання проблем недостатнього фінансування з держбюджету. Наприклад, на стадії проведення науково-пошукових досліджень, ведення робіт з інвентаризації пам’яток, архітектурних проектів на стадії ПП (проектних пропозицій), найпростіших ремонтних робіт на територіях та об’єктах та очищення садів і парків від самосівів, викорчовування тощо – використовувати, відповідно, роботу науково-професорського та студентського складу вітчизняних університетів. Під час літніх навчальних та виробничих практик (архітекторів, реставраторів, художників, будівельників, геодезистів, дендрологів, майстрів-штукатурів, сантехніків, електриків тощо) та робіт будівельних загонів, за умови їх високопрофесійного керівництва за наперед розробленими методиками і планами можна виконувати роботи на об’єктах, а під час навчальних семестрів конкретні теми можна розробляти як магістерські праці та курсові та дипломні проекти [12].

Крім того, важливо розробляти інвестиційні проекти для залучення до оплати ревалоризації незначних за об’ємом об’єктів, як, наприклад, існуючий Гетьманський заїзд, поруйнована “Броварня” коштів підприємців з подальшим передаванням їм у довгострокову оренду таких пам’яток.

Вважаємо, що кожна із фінансово потужних установ, які разом з державою вкладатимуть кошти на ревалоризацію споруди самого замку – житлового палацу магната XVII – XVIII століть (у майбутньому – споруди з набором музейних, офісних, розважально-ігрових і допоміжних, можливо спальних та торгово-харчових приміщень) згодом зможуть претендувати на одноразове, протягом року, короткострокове використання окремих площ пам’ятки відповідно до суми їхнього внеску.

Сьогодні першочерговим завданням є проведення геологорозвідувальних робіт та прокладання інженерно-технічних комунікацій (газ, світло, вода, каналізація) до кожного із пам’яткоохоронних об’єктів.

Крім того, важливо активно залучати вітчизняні та зарубіжні державні та громадські об'єднання до розроблення спільних міждержавних проектів у межах європейських та світових програм. Такі роботи автором та колегами з Польщі та Австрії розпочато над темою “Європейська траса замків резиденцій”.

Отже, процес ревалоризації архітектурно-функціонального образу резиденції в Підгірцях в історично сформованому ландшафті гір Вороняки може слугувати м о д е л л ю для наслідування досвіду на інших об'єктах в Україні. Крім державних коштів, виділених на ці роботи, залучатимуться недержавні інвестиції. Врегулюється питання права власності на окремі об'єкти. Поступово вироблятимуть механізм взаємодії державних і недержавних структур під час проведення необхідних пам'яткоохоронних заходів, тим самим буде започатковано багаторічну програму “Назустріч інвесторам”. Тут важливо застосувати закордонний досвід країн Центральної Європи, де окремі замкові та палацові комплекси, резиденції власники використовують в приватних цілях тільки на 10–20 процентів, а решту території віддають державі чи для потреби широкої громадськості на умовах оренди.

V.

Важливо під час розроблення Державної програми збереження і використання комплексу “Підгорецький замок” зважати про перспективу побудови Третього міжнародного транспортного коридору “Берлін–Київ”, що проходить на північ від Олеська. Оскільки в районі Буська і Бродів передбачено з'їзди із цієї швидкісної траси, важливо створити у в районі Олесько–Підгірці нову інституцію – ЗАХІДНИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ КООРДИНАЦІЙНИЙ ЦЕНТР РЕВАЛОРИЗАЦІЇ ІСТОРИЧНО СФОРМОВАНОГО ЛАНДШАФТУ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЇ. Метою створення такого Центру є:

- 1) активізація процесу дослідження, консервації, реставрації, музеєфікації, належного збереження та раціонального використання культурної спадщини в регіоні;
- 2) популяризація резиденції в Підгірцях, замків в Олеську, Золочеві, Свіржі, історичної забудови центрів, кладовищ та пам'яток Буська, Бродів, Сасова та інших як світової культурної спадщини; вдосконалення музейної справи;
- 3) формування на базі центру освітніх закладів в галузі мистецтв та спорту (плавальний басейн, тенісні корти, кінний та велоспорт), приміщень для культурно-розважальних заходів для молоді, готелів та конференц-залів, що сприятиме розвитку культурного та патріотичного виховання насамперед сільської молоді, пропагуванню здорового способу життя;
- 4) активізація розвитку інфраструктури вітчизняного та міжнародного туризму як одного з джерел економічного розвитку території;
- 5) створення нових робочих місць для широких сфер громадськості, зокрема тих, які потребують соціальної реабілітації (інвалідів, колишніх ув'язнених);
- 6) піднесення міжнародного престижу України у сфері охорони культурної спадщини, розширення міжнародних культурних і наукових контактів, забезпечення виконання міжнародних договорів України з охорони культурної спадщини;
- 7) створення на базі Центру методично-координаційної бази з вироблення адміністративно-правових, науково-методичних, архітектурно-реставраційних, культурно-просвітницьких та фінансово-економічних рекомендацій для регіону.

Отже, досвід поглибленого вивчення й аналізу тільки окремо взятої території

1. Піднімає глибокі пластинявних шедеврів культурної спадщини по вертикалі історичної пам'яті і по горизонталі всебічного їхнього представлення;
2. Загострює увагу на незадовільному стані збереження й охорони таких окремих об'єктів культурної спадщини і вимагає шукати шляхів для покращання фінансування відповідних структур;
3. Констатує деградацію системи соціально-економічного та культурно-освітнього розвитку позаміських територій в регіоні.

Це вимагає створення так званого центрального координаційного пункту з розширеною базою даних, де б було зосереджено інформацію про існуючий стан культурної спадщини регіону, рекомендації з подолання кризових явищ під час утримання та вироблення методик розвитку

територій з цінною культурною спадщиною у майбутньому. Крім того, цей так званий центральний координаційний пункт повинен стати і центром соціально-економічного, освітньо-культурного розвитку молоді, індустрії туризму на території замків “Золотої підкови”.

Висновок

Отже, в результаті ознайомлення з окремими аспектами проблем дослідження і використання культурної спадщини на прикладі с. Підгірці, активізацією державних адміністративних, наукових, освітніх, виробничих установ, закладів культури, інвесторів, громадських організацій, небайдужих жителів територій, міжнародних Програм та Фондів можна:

- порятувати від остаточного руйнування один із унікальних архітектурно-функціональних образів резиденцій XVII–XVIII ст. в історично сформованому ландшафті гір Вороняки;

- закласти основи функціонування і розвитку для території Буськ – Броди – Олеськ як осередку розвитку науки, освіти, культури, туризму та спорту ЗАХІДНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО КООРДИНАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ РЕВАЛОРИЗАЦІЇ ІСТОРИЧНО СФОРМОВАНОГО ЛАНДШАФТУ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЇ на основі найсучасніших технологій господарювання на рівні світових стандартів XXI століття.

1. Доручення Президента України № 1-1/1226 від 8 листопада 2005 року п.1. Про збереження та використання комплексу “Музей-заповідник “Підгорецький замок”. 2. Розпорядження Прем’єр-Міністра України Юрія Сханурова №59291/1/1-05 від 11.11.2005-02-13. 3. Ремешило-Рибчинська О. Участь польських мистецтвознавців у дослідженні архітектурно-мистецької спадщини с.Підгірці Львівської област // *Przegląd Wschodni*, т.УІ. з.1(21), s. 137–143; Ремешило-Рибчинська О. Відновлення образу історико-архітектурного ландшафту с.Підгірці Львівської області // *Історичні пам’ятки Галичини*. – Львів, 2001. – С.236–249; Ремешило-Рибчинська О.І. Особливості архітектурно-просторової композиції замкового комплексу в селі Підгірці. – С. 34–37; Ремешило-Рибчинська О.І. Окремі аспекти концепції відновлення архітектурного образу і функції резиденції с. Підгірці // *Вісник Нац. ун-ту “Львівська політехніка”*. 2005. – №531. – С.37–48; Remeszylo-Rybczynska O. Palac w Podhorcach i jego miejsce w krajobrazie Gor Woroniakow na Ukrainie, *Krajobrazy* № 27(39), Warszawa 2000, s.109–119. 4. Концепція Державної програми збереження та використання замків на 2006–2011 роки, схваленій Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 червня 2005р. № 182-р Лист № 22-3624/21 від 8.12.2005. 5. Joannes Maczynski, *Lexicon latino-polonicum ex optimis latinae linguae scriptoribus coucinatum. Regiomonti Borussiae (Krolewec) 1564*, k 496v(villa, villa rustica, villa urbana), k.319v (praetorium). 6. Tadeusz Benkowski, *Antyk w literaturze i kulturze staropolskiej (1450-1750). Głowne problemy i kierunki recepcji*. Wroclaw 1976, s.3 9,45; Stanislaw Kot *Urok wsi i zycia zenskigo w poeziji staropolskiej*. warszawa 1937, s.16 nn. 7. *Kronika Podhorecka 1706-1779 ulozyl Leon Hr.Rzewuski*, Czlonek C.K. Towarzystwa Naukowego Krakowskiego. Krakow, Czcionkami Karola Budweisera, 1860, 259 s. 8. Було відкрито і прочитано автором в північно-східному крилі палацу з боку тераси під час проведення архітектурних обмірних робіт споруди палацу в 1998 році. 9. Карта XIX століття знаходиться у збірках Центру досліджень та документації пам’яток в Варшаві. 10. Актуальні проблеми охорони та збереження пам’яток містобудування та архітектури // *Історико-культурна спадщина України: проблеми дослідження та збереження*. – К., 1998. – С.312. 11. Державна політика: поняття, завдання та принципи // В.І. Акуленко, І.П. Магазишникова та ін. *Культурна спадщина людства. Збереження та використання*. – Львів:Фенікс. 2002. – С.42. 12. Дослідження проводять згідно з розробленою автором Концепцією ревалоризації архітектурно-функціонального образу резиденції XVII–XVIII ст. в історично сформованому ландшафті гір Вороняків в Підгірцях. Пропонуються етапи ведення робіт по інвентаризації культурної спадщини території: I етап, 1998 рік. Проведення архітектурних обмірів палацу XVII-XVIII ст. і виконання креслень. Виконавці: студенти Інститутів архітектури технічного університету у Відні та Нац. ун-т “Львівська політехніка”; II етап, 1999 рік. Проект “Ластівка”. Екокультурологічна експедиція з дослідження історичного ландшафту та прокладання туристичних маршрутів околицями с. Підгірці. Виконавці: студенти Нац. ун-ту “Львівська політехніка”, члени “Молодої Просвіти” та Громадське об’єднання жінок в науці і освіті “Центр “Спільна справа”. III етап, 2000 рік. Виконання архітектурних обмірів та креслень

окремих об'єктів паркової архітектури. Виконавці: студенти Інституту архітектури Нац. ун-ту "Львівська політехніка. IV етап, 2001 рік. Проведення архітектурних обмірів та виконання креслень костелу XVIII ст. Виконавці: студенти Інститутів архітектури технічного університету у Відні та Нац. ун-ту "Львівська політехніка". V етап, 2002 рік. Проведення досліджень меморіальної пластики прицерковного кладовища при церкві св.Михайла та села Нижні та Верхні Підгірці, включно з прилягаючими територіями хуторів. Виконавці: студенти Інституту архітектури Нац. ун-ту "Львівська політехніка. VI етап, 2003 рік. Проведення архітектурних обмірів та виконання креслень дерев'яної церкви св. Михайла XVIII ст. з виїзною експедицією з ознайомлення зі станом дерев'яних церков Івано-Франківської та Львівської областей. Виконавці: студенти Інститутів архітектури Технічного університету у Відні та Нац. ун-ту "Львівська політехніка. VII етап, 2004 рік. Проведення робіт з парковій археології, дослідження стану посадок в саду і парку палацового комплексу, розроблення креслень з дендрології, виконання обмірів та креслень паркової архітектури. Виконавці: студенти Інституту архітектури Нац. ун-ту "Львівська політехніка" та вищих навчальних закладів м. Варшави. XVIII етап, 2005 рік. Організація Виставки "Підгірці – сучасний стан та проведення досліджень території". Виконавці: Центр досліджень та документації пам'яток (Варшава), Нац. ун-т "Львівська політехніка", ЛОДА. XIX етап, 2006 рік. Передбачено проведення науково-практичних робіт з інвентаризації меморіальної пластики на історичних кладовищах с.Підгірці та формування картотеки пам'яток меморіальної пластики. Виконавці: студенти Інституту архітектури Нац. ун-ту "Львівська політехніка" та студенти окремих навчальних закладів Центральної та Східної Європи.

УДК 711.424

С.І. Топилко

Національний університет "Львівська політехніка",
кафедра дизайну та основ архітектури

ВТРАТИ В АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНІЙ СТРУКТУРІ МІСТЕЧОК ГАЛИЧИНИ ВІД 1939 ДО 1990-Х РОКІВ

© Топилко С.І., 2006

Розглянуто один з етапів еволюції архітектурно-планувальної структури містечок Галичини, закладених у другій половині XVI–XVII ст. Оцінено стан деградації архітектурно-планувальної структури містечок.

"Радянський" період характеризується активним втручанням в історичну планувальну мережу, саме у цей час архітектурно-планувальна структура поселень зазнала найбільших втрат. Було розроблено генеральні плани поселень, що ігнорували історичну мережу; просторовий уклад та регіональний характер забудови більшості міст було значно спотворено, а в деяких містах втрачено.

До основних завдань статті належить визначення етапів еволюції архітектурно-планувальної структури містечок Галичини, оцінка стану її деградації чи розвитку, виявлення її стійких елементів.

Аналіз останніх публікацій показав, що особливе методологічне значення для дослідження мають роботи, які спеціально були орієнтовані на дослідження системи чи окремих міст України, а особливо Галичини. Це передусім роботи М. Бевз, М. Компан, С. Кравцова, О. Лесика, Г. Логвина, Р. Могитича, О. Олійник, Г. Петришин, Б. Посацького, О. Пламницької, П. Ричкова, А. Рудницького, П. Саса, Т. Трегубової. Опрацьовано матеріал, що стосується досліджень сучасного стану малих міст, їх місця у прогнозованих системах розселення, присутності рільничих занять у сучасних містах. У сучасних дослідженнях – у працях Б. Посацького, В. Тимохіна, І. Фоміна, З. Яр-гіної велику увагу приділено основам теорії містобудування. Для цієї роботи особливого значення набувають питання аналізу планувальної структури міста, засади формування архітектурного образу міста та міського ландшафту, принципи охорони культурної спадщини.